

NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĀCIJAS UN TERORISMA FINANSĒŠANAS NOVĒRŠANAS UN SANKCIJU IEVĒROŠANAS POLITIKA UN VADLĪNIJAS

2017

SATURA RĀDĪTĀJS

Ievadvārdi	3
Īss ieskats: Latvijas Komercbanku asociācijas politika un vadlīnijas	4
Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma finansēšanas novēršanas, kā arī starptautisko un nacionālo sankciju piemērošanas politika	5
Vadlīnijas <i>Office of Foreign Assets Control</i> (OFAC) sankciju ievērošanā	13
Vadlīnijas par paaugstināta riska jurisdikcijām	16
Vadlīnijas neatkarīgai ārējai bankas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas, kā arī starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas sistēmas pārbaudei	18
Saīsinājumi	23

BŪTISKS SOLIS NOZARES PAŠREGULĀCIJĀ

Dāmas un kungi!

Viens no galvenajiem Latvijas Komercbanku asociācijas uzdevumiem ir veicināt Latvijas kā starptautiski konkurētspējīgas un uzņēmējdarbībai draudzīgas valsts nostiprināšanos.

Šajā digitālās transformācijas laikmetā finanšu nozares dalībniekiem paveras jaunas izaugsmes iespējas ne vien Latvijā, bet arī Eiropā un visā pasaulē. Atbildīga pieeja un augstāko atbilstības standartu ievērošana ir pamats izaugsmei un attīstībai.

Aizvien lielāka līdzdalība finanšu noziegumu atklāšanā, klientu saimnieciskās darbības pārzināšanā un sadarbībā ar valsts un tiesībsargājošajām iestādēm mūsu nozarē ir jau ierasta prakse. Ar savām aktivitātēm ik dienu atbalstām arī Latvijas Finanšu sektora attīstības plānā iezīmēto nepieciešamību pēc starptautiskajai praksei un standartiem atbilstošas risku pārvaldības un atbilstības principu ieviešanas.

Kopš 2016. gada ir sasniegts būtisks progress augstāko atbilstības standartu nodrošināšanai, lai Latvijas banku sistēma netiktu izmantota noziedzīgiem mērķiem. Esam apņēmušies tuvākajos 2 - 3 gados sasniegt augstākos standartus finanšu noziegumu novēršanā un apkarošanā mūsu biedru vidū.

2017. gada oktobrī pieņemām būtisku lēmumu - LKA padome apstiprināja pašregulācijas dokumentus, novērtējot Latvijas banku darbībai piemītošos riskus un nepieciešamību tos efektīvi vadīt. Tik apjomīgus pašregulācijas dokumentus LKA apstiprina pirmo reizi, un tas iezīmē jaunu LKA darbības virzienu un apliecina augsto profesionālo briedumu.

Ar šo dokumentu apstiprināšanu darbs neapstāsies - mēs turpināsim aktīvi strādāt, lai stiprinātu Latvijas banku AML/CFT atbilstības funkciju. LKA pastāvīgi sekos, lai paustā apņēmība tiktu efektīvi ieviesta, un regulāri pārskatīsim vadlīniju aktualitāti un atbilstību labākajai praksei.

Tikai kopīgiem spēkiem mēs spēsim nodrošināt augstākos atbilstības standartus finanšu sektorā, ilgtspējīgas nozares un visas Latvijas tautsaimniecības attīstību.

Guntis Beļavskis

Latvijas Komercbanku asociācijas
padomes priekšsēdētājs

ĪSS IESKATS: LKA POLITIKA UN VADLĪNIJAS

LKA Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas, kā arī starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas politikā ietverti šādi pamatprincipi, ko LKA biedri ievēro AML/CFT jomā:

- nepārprotama nesadarbošanās ar uzņēmumiem, kas ir nelicencēti finanšu starpnieki;
- prasības sadarbībai ar čaulas veidojumiem;
- nulles tolerance pret likumu pārkāpumiem un prettiesisku rīcību;
- aktīva sadarbība ar valsts iestādēm un tiesībaizsardzības iestādēm;
- ārvalstu, tajā skaitā ASV, normatīvo aktu principu atzīšana un ņemšana vērā;
- piesardzības principa ievērošana, lai nodrošinātu starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanu;
- trauksmes cēlāja kanāla uz LKA izveidošana.

LKA aicina arī citus finanšu pakalpojumu tirgus dalībniekus ievērot šo politiku.

Dokumentā noteikts, ka LKA padome rīkojas LKA statūtos noteiktā kārtībā, lai nodrošinātu politikas ievērošanu, ja tiek konstatēti tās neievērošanas gadījumi.

Politikā noteikto principu efektīvai ieviešanai LKA padome apstiprināja šādas vadlīnijas:

1. LKA vadlīnijas *Office of Foreign Assets Control* (OFAC) sankciju ievērošanā:
 - vadlīniju vispārējais princips ir OFAC sankciju pilnīga ievērošana ASV dolāros un jebkurā citā valūtā;
 - vadlīnijās noteikta iespēja izmantot “ievēro vai paskaidro” principu, pielietot izņēmumus no šī vispārējā principa (piemēram, šādi izņēmumi var būt pamatoti un dokumentēti bankas grupas iekšējos noteikumos).
2. LKA vadlīnijas par paaugstināta riska jurisdikcijām:
 - vadlīnijas nosaka, ka bankas nesadarbojas ar Finanšu darbības darba grupas *Financial Action Task Force* (FATF) noteiktajām augsta riska jurisdikcijām (*High-risk and Non-Cooperative Jurisdictions*);
 - īpašu piesardzību bankas ievēro arī sadarbībā ar citām jurisdikcijām, kam dažādos starptautiski atzītos sarakstos ir augsta riska rangs.
3. LKA vadlīnijas neatkarīgai ārējai bankas AML/CFT programmas pārbaudei:
 - vadlīnijas precizē prasības, kas izvirzāmas pārbaudes veicēja kvalifikācijai un pārbaužu tvēruma noteikšanai;
 - efektīvākai pārbaužu plānošanai un norisei vadlīnijas iesaka bankām laicīgi informēt Finanšu un kapitāla tirgus komisiju par pārbaudes veicēju un pārbaudes tvērumu;
 - vadlīnijas paredz pārbaudē konstatēto trūkumu novēršanas plāna apstiprināšanu bankas valdē un padomes informēšanu par to.

**LATVIJAS KOMERCBANKU
ASOCIĀCIJAS NOZIEDZĪGI
IEGŪTU LĪDZEKĻU
LEGALIZĀCIJAS, TERORISMA
FINANSĒŠANAS NOVĒRŠANAS,
KĀ ARĪ STARPTAUTISKO UN
NACIONĀLO SANKCIJU
PIEMĒROŠANAS POLITIKA**

IEVADS

1. Latvijas Komercbanku asociācijas (turpmāk – LKA) politikas mērķis ir noteikt LKA biedriem standartus noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas, kā arī starptautisko, nacionālo un eksteritoriālo sankciju ievērošanas jomā (turpmāk – AML/CFT).
2. Politika ir rekomendējoša, to brīvprātīgi ievēro visi LKA biedri. Politikā termins “Banka” apzīmē LKA biedru vai asociēto biedru. LKA asociētie biedri politiku ievēro tādā apmērā, kas nepieciešams to darbībai raksturīgo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas (turpmāk - NILLTF) risku pilnīgai pārvaldīšanai. LKA aicina ievērot šo politiku arī citus finanšu pakalpojumu tirgus dalībniekus, kas nav LKA biedri.
3. Bankas stiprina cīņu pret globālo un lokālo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu. Bankas apzinās savu nozīmi šajā cīņā, tāpēc, apstiprinot šo politiku, apliecina savu vienošanos par AML/CFT augstāko standartu ieviešanu un ievērošanu savā ikdienas darbā.
4. Bankām ir tiesības savā darbībā ievērot stingrākus riska pārvaldības standartus, nekā noteikts šajā politikā.
5. Latvijas finanšu sektora attīstībai un eksportspējīgu finanšu pakalpojumu veicināšanai ir būtiska Latvijas finanšu tirgus augstas reputācijas veidošana un saglabāšana attiecībā uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas regulējuma un starptautiskās labākās banku prakses ievērošanu.
6. LKA sadarbībā ar valsts un nevalstiskā sektora partneriem mērķtiecīgi uzlabo uzņēmējdarbības un finanšu pakalpojumu sniegšanas vidi Latvijā. Ņemot vērā minēto, LKA būtisks darbības virziens ir, sadarbojoties ar Latvijas un ārvalstu, īpaši Eiropas Savienības (turpmāk – ES), Eiropas Ekonomiskās zonas un Amerikas Savienoto Valstu (turpmāk – ASV) valsts iestādēm un finanšu institūcijām, pastāvīgi pilnveidot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas politiku un procedūras, izstrādājot LKA rekomendācijas un veicinot atbilstošu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas atbilstības politiku un procedūru īstenošanu Bankās.
7. Politika papildina Banku sociālo hartu, detalizējot Banku nostāju biznesa ētikas un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jautājumos.
8. LKA ir aktīva loma šīs politikas īstenošanā, tajā skaitā nodrošinot atbalstu politikā noteikto principu piemērošanā, kā arī nepieciešamo pašregulācijas instrumentu apstiprināšanā un īstenošanā.
9. Bankas sniedz LKA ziņojumus un kopsavilkumus par to atbilstību politikai un tās īstenošanai izdotajām LKA vadlīnijām, kas minētas politikas 20. punktā, lai LKA varētu laikus apkopot un sniegt pamatotu informāciju visām ieinteresētām pusēm.

RISKU KULTŪRA

10. Nulles tolerance¹ attiecībā uz normatīvo aktu tīšiem pārkāpumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma finansēšanas novēršanas, starptautisko, nacionālo un eksteritoriālo sankciju ievērošanas jomā veido pamatu sekmīgai cīņai ar globālo un lokālo naudas atmazgāšanu un terorisma finansēšanu. Bankas nepieļauj atkāpes no normatīvo aktu prasībām. Vienlaicīgi Bankas apzinās, ka vienmēr pastāv normatīvo aktu interpretācijas risks.
11. Bankas apzinās, ka strauji augošās industrijās vienmēr būs nepilnīgi regulētas jomas vai pelēkās zonas, līdz ar to Bankas pastāvīgi un proaktīvi atjaunina un stiprina savas atbildības politikas un procedūras, pamatojoties uz korporatīvām vērtībām un ētikas principiem, izvērtējot visus riskus, tajā skaitā arī jomās, kurās nav normatīvā regulējuma.
12. Bankas pilnībā respektē valsts un īpaši finanšu nozares uzraudzības un kontroles iestāžu centienus cīņā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu, atzīstot to noteiktās prasības par minimālo standartu, ko apņemas ievērot ikdienas darbā.
13. Lai sekmētu kopīgos centienus cīņā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu, Bankas aktīvi sadarbojas ar visām ieinteresētajām pusēm, tajā skaitā valsts pārvaldes institūcijām un tiesību aizsardzības iestādēm.
14. Nosakot un dokumentējot korporatīvās vērtības, Bankas apzinās savu nozīmi tautsaimniecībā. Tā kā šo nozīmīgo lomu sekmīgi var pildīt tikai attīstīts un uzticams Banku sektors, Bankas pastāvīgi uztur augstus profesionālās rīcības un ētikas standartus, ievērojot, ka finanšu institūcijas ir pakļautas augstam noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riskam.
15. Pieņemot lēmumu, Banku padomes locekļi, valdes locekļi, struktūrvienību vadītāji un citi darbinieki vērtē ne tikai lēmuma mantisko ienesīgumu, bet primāri tā atbilstību normatīvajiem aktiem, augstiem ētikas standartiem un to, vai lēmums nenonāk pretrunā ar visas finanšu nozares un sabiedrības interesēm.
16. Īpaši svarīgi, lai augstie ētikas standarti ierobežotu jebkādu prettiesisku darbību un netiktu pieļauta “apzinātas neredzēšanas”² situācija, neatkarīgi no tā, kur tā tiek veikta.

1 Nulles tolerance – Bankas, izpildot AML/CFT jomā darbību regulējošos likumus, citus tiesību aktus, kā arī ar to darbību saistītos pašregulējošo institūciju noteiktos standartus (piemēram, Banku sociālo hartu, LKA vadlīnijas), profesionālās rīcības un ētikas kodeksus un citus AML/CFT jomā pieņemtus labākās prakses standartus, nepiemēro pieļaujamus riska limitus, kas izteikti monetārā formā (piemēram, pieļaujamais soda naudas apmērs).

2 Situācija, kad persona cenšas izvairīties no civiltiesiskās vai kriminālatbildības par nelikumīgu rīcību, apzināti ignorējot sev zināmus faktus, kas to padara atbildīgu.

NORMATĪVO AKTU UN STANDARTU PIEMĒROŠANA

17. Bankas ievēro atbilstības likumus, noteikumus un standartus³, tajā skaitā nozares pašregulējošo dokumentu prasības.
18. Bankas savā darbībā atzīst un ņem vērā arī citu ar to darbību saistīto valstu, tajā skaitā ASV, normatīvo aktu principus AML/CFT jomā, ciktāl tie nav pretrunā ar ES tiesību aktu vai Latvijas normatīvo aktu prasībām.
19. Bankas ievēro šādus starptautiskus standartus un labākās prakses vadlīnijas:
 - 19.1. Finanšu darbības darba grupas (*Financial Action Task Force* (FATF)) rekomendācijas;
 - 19.2. Bāzeles Banku uzraudzības komitejas vadlīnijas;
 - 19.3. *Wolfsberg* grupas vadlīnijas.
20. Lai īstenotu politiku, Bankas ievēro šādas LKA apstiprinātas vadlīnijas:
 - 20.1. LKA vadlīnijas *Office of Foreign Assets Control* (OFAC) sankciju ievērošanā;
 - 20.2. LKA vadlīnijas par paaugstināta riska jurisdikcijām;
 - 20.3. LKA vadlīnijas neatkarīgai ārējai bankas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas, kā arī starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas politiku un procedūru pārbaudei.

3 Atbilstības likumi, noteikumi un standarti (compliance laws, rules and standards) – Bankas darbību regulējošie likumi un citi tiesību akti, ar Bankas darbību saistītie pašregulējošo institūciju noteiktie standarti, profesionālās rīcības un ētikas kodeksi un citi ar Bankas darbību saistīti labākās prakses standarti.

ATBILSTĪBAS POLITIKAS UN PROCEDŪRAS

21. Bankas nodrošina, ka noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska pārvaldības politikas un procedūras (atbilstības programma) ir atbilstošas un pietiekamas to darbībai un riskiem. Formāla normatīvo aktu pilnīga izpilde negarantē, ka atbilstības politikas un procedūras ir piemērotas un pietiekamas.
22. Bankas regulāri nodrošina tām piemītošo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku, kā arī starptautisko, nacionālo un eksteritoriālo sankciju risku visaptverošu novērtējumu. Papildus neatkarīgām atbilstības pārbaudēm Bankas regulāri veic un dokumentē stresa testus un to politiku un procedūru kvalitātes apliecinājuma pārbaudes.
23. Ievērojot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska, starptautisko, nacionālo un eksteritoriālo sankciju riska visaptverošas izvērtēšanas rezultātus, Bankas izveido atbilstošu iekšējās kontroles sistēmu.
24. Bankas apzinās, ka normatīvajos aktos noteiktie iekšējās kontroles sistēmas elementi var būt nepietiekami un paredz tikai minimālās prasības, tāpēc atbilstošu iekšējās kontroles sistēmu būtiski veidot, pamatojoties uz visaptveroša risku novērtējuma rezultātiem.
25. Bankas darbības integritātes nodrošināšanai un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska pārvaldībai nodrošina speciālu personālu⁴ (turpmāk – Atbildīgā amatpersona).
26. Bankas Atbildīgās amatpersonas amatā ieceļ tikai augsti kvalificētus ekspertus, kuri atbilst formālajām pieredzes un kvalifikācijas prasībām⁵, kā arī spēj nodrošināt augstus ētikas standartus savu lēmumu pieņemšanā un ir to apliecinājuši iepriekšējā darbībā.
27. Bankas nepieļauj interešu konflikta situācijas, tajā skaitā *nepotismu*, ieceļot Atbildīgās amatpersonas.
28. Apzinoties riskus un globālo politisko situāciju, Bankas nodrošina, ka tiek izveidota speciāla Atbildīgās amatpersonas kategorija – par sankciju prasību ievērošanu atbildīgais darbinieks (*Sanctions Officer*).
29. Ja darījumi rada aizdomas par pašu darījumu vai klientu sakrītību (atbilstību) ar starptautiskajām, nacionālajām vai eksteritoriālajām sankcijām, Bankas veic padziļinātu izpēti un savus lēmumus balsta uz piesardzības principu – tas nozīmē, ka darījumi netiek izpildīti, ja nav iespējams veikt pietiekamu apstākļu noskaidrošanu un izpēti, tādējādi novēršot radušās aizdomas. Bankas nesoda darbiniekus, kas pēc konsultācijām ar Atbildīgo amatpersonu nolemj neslēgt darījumu vai nesniegt finanšu pakalpojumu, jo pastāv pamatotas šaubas par iespējamu sankciju pārkāpumu.
30. Lai nodrošinātu darbības atbilstību politikā definētajiem principiem, Bankas regulāri nodrošina neatkarīgas ārējās pārbaudes. LKA neatkarīgu ārējo pārbaudžu vadlīnijās ir precizētas prasības attiecībā uz to veicējiem un tvērumu.

4 Par NILLTF novēršanas likuma prasību ievērošanu atbildīgais Bankas valdes loceklis un par NILLTF novēršanas likuma prasību ievērošanu atbildīgie Bankas darbinieki (AML/CFT Officer, MLR Officer, Sanctions Officer, Iekšējie auditori (Internal Auditors), kuri specializējas AML/CFT jomā utt.).

5 Piemēram, Certified Anti-Money Laundering Specialist (CAMS) vai līdzvērtīgs starptautiski atzīts sertifikāts.

SADARBĪBA AR SPECIFISKIEM KLIENTU SEGMENTIEM

31. Bankas apzinās, ka uzņēmumi, kuri:
- 31.1. sniedz starpniecības pakalpojumus maksājumu un norēķinu veikšanā, un kuri neietilpst vienā uzņēmumu grupā ar reālu saimniecisko darbību praktizējošu uzņēmumu (kurš veido saimnieciskās darbības veidam atbilstošu ekonomisko vērtību un iesniedz kompetentajām iestādēm finanšu pārskatus);
 - 31.2. savā darbībā pamatā izmanto elektronisko naudu vai virtuālās valūtas;
 - 31.3. pamatā darbojas, izmantojot neregulētas norēķinu sistēmas, un kuri nav licencētas un uzraudzītas kredītiestādes, maksājumu pakalpojumu sniedzēji vai elektroniskās naudas iestādes,
- pakļauj Latvijas banku sektoru nesamērīgam riskam. Šāda veida uzņēmumi faktiski veido alternatīvu maksājumu pakalpojumu industriju, kas ligzdo⁶ Bankās.
32. Bankas apzinās, ka uzņēmumi, kam nav saistības ar reālu saimniecisko darbību vai kas neveido saimnieciskās darbības veidam atbilstošu ekonomisko vērtību, pakļauj Latvijas banku sektoru augstam riskam, un tāpēc Bankas nesadarbojas ar šādiem klientiem – čaulas veidojumiem (*shell companies*). Reālu saimniecisko darbību raksturo tiesiski un ekonomiski pamatoti darījumi, kuri atbilst šādām pazīmēm:
- 32.1. klientam ir darījumu partneri, par kuriem ir dokumentēta vai publiski pieejama informācija, kas skaidri raksturo to darbības mērķi, piemēram, preču darījums ir ar zināmu preču ražotāju vai izplatītāju;
 - 32.2. darījumu attaisnojošie dokumenti nerada aizdomas, ka darījums ir fiktīvs, tajā skaitā, piemēram:
 - 32.2.1. preču darījumos – pārvadājumu, uzglabāšanas, izcelsmes vai kvalitātes pārbaudes dokumentos norādīti darījumu partneri, par kuriem ir publiski pieejama informācija;
 - 32.2.2. par klienta aktīviem ir īpašuma tiesības apliecinošie dokumenti vai izraksti no reģistriem, kam ir publiska ticamība.

6 Ligzdošana – neregistrēta maksājumu pakalpojumu sniegšana, piekļūstot maksājumu sistēmām caur bankas maksājumu pakalpojumiem.

33. Bankas nesniedz pakalpojumus klientiem, kuri izveidoti un darbojas, lai izvairītos no nodokļu nomaksas.
34. Bankas apzinās, ka t.s. čaulas veidojumi, kas ir saistīti ar reālu saimniecisko darbību, bet kuriem piemīt citas čaulas veidojuma pazīmes, rada augstu risku, tāpēc sadarbība ar tiem ir iespējama, veicot papildu klientu izpēti un darbības uzraudzības pasākumus. Papildu klientu izpēti un darbības uzraudzības pasākumus izpilda, piemēram:
 - 34.1. iegūstot gada finanšu pārskatu par to darbību;
 - 34.2. pienācīgi dokumentējot, ka tie ir meitas uzņēmumi vai ietilpst vienā grupā ar uzņēmumiem, kas nav čaulas veidojumi, un to finanšu rādītāji tiek iekļauti mātes uzņēmumu konsolidētajos finanšu pārskatos;
 - 34.3. pienācīgi dokumentējot, ka tie pieder fiziskām personām un to darbība tiek atspoguļota šo fizisko personu nodokļu deklarācijās;
 - 34.4. pienācīgi dokumentējot to reālo saimniecisko darbību, atbilstošos gadījumos veicot nepieciešamos pasākumus, lai pārliecinātos, ka klientu saimnieciskā darbība vai darījumi netiek veikti, izvairoties no nodokļu nomaksas.
35. Lai nodrošinātu 31. līdz 34. punkta izpildi, Bankas izveido un uztur atbilstošus, pienācīgi automatizētus darījumu kontroles procesus, kā arī nodrošina regulāru un piemērotu darbinieku apmācību. Darījumu kontroles procesi nodrošina, ka Banku darbinieki nesniedz konsultācijas un nesagatavo dokumentus klientiem tādām darbībām, kas vērstas, lai izvairītos no atbilstības prasību izpildes vai nodokļu nomaksas.

ZIŅOŠANA PAR PĀRKĀPUMIEM UN SANKCIJAS

36. Bankas nepieļauj negodprātīgu rīcību un pārkāpumus, tajā skaitā atkāpes no šajā politikā noteiktajiem principiem. Nopietnu pārkāpumu gadījumos⁷ ikviena Banka nodrošina darbiniekiem iespēju celt trauksmi, izmantojot Bankas iekšējos trauksmes cēlāja kanālus.
37. Bankas nodrošina papildu atturēšanas mehānismu, ieviešot ārēju trauksmes cēlāju kanālu uz speciālu LKA e-pasta adresi: whistle@lka.org.lv.
38. LKA garantē trauksmes cēlāja konfidencialitāti, kā arī, ja nepieciešams, aicina, ziņot anonīmi⁸. LKA norāda, ka trauksmes cēlājam nav tiesību izpaust LKA neizpaužamās ziņas par klientu vai tā darījumiem.
39. Saņemot trauksmes cēlāja ziņojumu, LKA valde izvērtē apstākļus un, ja nepieciešams, veic pasākumus, kas varētu sekmēt negodprātīgas rīcības un pārkāpumu pārtraukšanu.
40. Lai gan politika ir rekomendējoša un Bankas apņēmušās to ievērot labprātīgi, ir svarīgi, ka politikā ietvertie principi tiek ievēroti visās Bankās, tādējādi stiprinot Banku reputāciju un uzticamību. Ja Banka neievēro šajā politikā noteikto, LKA padome rīkojas LKA Statūtos noteiktajā kārtībā.

NOSLĒGUMA JAUTĀJUMS

41. Bankas nodrošina politikas ievērošanu, veicot papildinājumus Bankas iekšējās kontroles sistēmās, un, ja nepieciešams, nosaka pārejas noteikumus šīs politikas ieviešanai, tajā skaitā darījumu attiecību izbeigšanai ar politikā noteiktajiem klientu veidiem.

7 Bankas savās trauksmes cēlāju politikās definē negodīgas rīcības un pārkāpumu kritērijus, par kuriem var sniegt ziņas, izmantojot trauksmes cēlāju kanālus.

8 Ieteikumus anonīmai ziņošanai var apskatīt, piemēram, "Korupcijas upura rokasgrāmatā", pieejama: http://delna.lv/wp-content/uploads/2014/12/delna_rokasgramata_081214_apskate.pdf.

**LATVIJAS KOMERCBANKU
ASOCIĀCIJAS VADLĪNIJAS
*OFFICE OF FOREIGN
ASSETS CONTROL (OFAC)*
SANKCIJU IEVĒROŠANĀ**

1. Latvijas Komerčbanku asociācijas (turpmāk – LKA) biedru un asociēto biedru (turpmāk – Banka) darbības mērķis ir sadarbībā ar valsts un nevalstiskā sektora partneriem mērķtiecīgi uzlabot uzņēmējdarbības un finanšu sektora darbības vidi Latvijā.
2. Latvija kā Apvienoto Nāciju Organizācijas un Eiropas Savienības (turpmāk – ES) dalībvalsts ir uzņēmusies pienākumu nodrošināt šo starptautisko organizāciju noteikto ekonomisko sankciju ievērošanu un izpildi savā jurisdikcijā, un drošas un stabilas finanšu sistēmas attīstībai Latvijā tieši Bankām ir būtiska nozīme šo starptautisko saistību izpildē.
3. Ņemot vērā vadlīniju 1. un 2. punktā minēto, viens no Banku darbības virzieniem ir ievērot starptautisko, nacionālo un arī eksteritoriālo sankciju režīma pastāvīgu pilnveidi, sadarbojoties ar Latvijas, ES un Amerikas Savienoto Valstu (turpmāk – ASV) valsts iestādēm un finanšu institūcijām, izstrādājot LKA vadlīnijas un veicinot augstākajiem standartiem atbilstošu darbības pamatprincipu, sevišķi principa “Zini savu klientu” īstenošanu Bankās.
4. Latvijas finanšu sektora attīstībai un eksportspējīgu finanšu pakalpojumu veicināšanai citu faktoru starpā nozīmīga ir Banku raita un nepastarpināta sadarbība ar ASV finanšu tirgus dalībniekiem un korespondentbankām. Šādai sekmīgai un ilgtspējīgai sadarbībai būtiska ir ierobežojumu, ko ASV finanšu tirgus dalībniekiem uzliek ASV Valsts kases (*U.S. Department of the Treasury*) un Ārvalstu aktīvu kontroles biroja (*Office of Foreign Assets Control, turpmāk - OFAC*) noteiktās sankciju programmas ievērošana.
5. OFAC sankciju programmas aptver vairākas sankciju kategorijas, kas ir vērstas pret:
 - 5.1. konkrētām valstīm;
 - 5.2. konkrētām personām, kas ir izveidotas vai darbojas šīm sankcijām pakļauto valstu interesēs;
 - 5.3. konkrētām personām, kas ir identificētas kā ASV noteikto sankciju pārkāpējas;
 - 5.4. personām un organizācijām, kas ir saistītas ar starptautisko noziedzību.
6. OFAC sankciju ievērošana stiprinās Banku uzticamību un mazinās Banku reputācijas risku iestāšanās iespējamību, tādējādi uzlabojot Latvijas finanšu pakalpojumu sektora starptautisko reputāciju.
7. Bankas savā darbībā ievēro OFAC sankcijās noteiktos aizliegumus un nepieļauj tādu darījumu izpildi, kas ir pretrunā ar šiem aizliegumiem, ja tas atbilst Latvijai vai Bankai saistošiem normatīvajiem aktiem¹.

1 Piemēram: Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likums un 1996. gada 22. novembra Padomes Regula (EK) Nr. 2271/96, ar ko paredz aizsardzību pret trešās valsts pieņemtu tiesību aktu eksteritoriālas piemērošanas sekām un no tiem izrietošām vai ar tiem pamatotām darbībām, kas aizliedz ES nodibinātām juridiskām personām izpildīt noteiktas ASV pieņemtas sankciju programmas pret Kubu, Irānu un Lībiju.

8. Bankas pilda OFAC sankcijas saskaņā ar “ievēro vai paskaidro” (comply or explain) principu, proti, Bankas vai nu pilnībā piemēro OFAC sankciju izpildi, vai paskaidro (dokumentē) OFAC sankciju neizpildes apstākļus un iemeslus.
9. Atbilstoši vadlīniju 8. punkta principam Bankas piemēro OFAC sankciju izpildi gan attiecībā uz darījumiem un finanšu pakalpojumiem ASV dolāros, gan jebkurā citā valūtā.
10. Bankas iegulda visus nepieciešamos līdzekļus, lai laikus varētu novērst šķēršļus, kas kavē OFAC sankciju izpildi.
11. Bankas nodrošina, lai to iekšējās kontroles sistēma būtu pietiekama un piemērota OFAC sankciju ievērošanai.
12. LKA organizē regulāras Banku darbinieku apmācības par OFAC sankciju piemērošanas aspektiem un rīko informatīvus pasākumus sabiedrības informēšanai par Banku pienākumiem, kas saistīti ar šīm vadlīnijām.
13. Atbilstoši vadlīniju 8. punktā minētajam principam atkāpes no OFAC sankciju piemērošanas ir pieļaujamas, pamatojoties uz 1996. gada 22. novembra Padomes Regulu (EK) Nr. 2271/96, ar ko paredz aizsardzību pret trešās valsts pieņemtu tiesību aktu eksteritoriālas piemērošanas sekām un no tiem izrietošām vai ar tiem pamatotām darbībām un, ja tas ir atbilstoši ASV spēkā esošiem izņēmumiem no sankciju programmu tvēruma.
14. Atkāpes no OFAC sankciju piemērošanas nav piemērojamas, ja darījums ir ASV dolāros vai skar ASV teritoriālo jurisdikciju.

**LATVIJAS KOMERCBANKU
ASOCIĀCIJAS VADLĪNIJAS
PAR PAAUGSTINĀTA
RISKA JURISDIKCIJĀM**

1. Latvijas Komercbanku asociācijas (turpmāk – LKA) biedri un asociētie biedri (turpmāk – Banka) apņemas ievērot LKA Vadlīnijās par paaugstināta riska jurisdikcijām (turpmāk – Vadlīnijas) noteiktos sadarbības ierobežojumus ar valstīm vai jurisdikcijām, kurām piemīt paaugstināts noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks aptver arī starptautiskās, nacionālās un eksteritoriālās sankcijas.
2. Bankas vienlaikus izprot Latvijā saistošo normatīvo aktu prasības, tajā skaitā Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likumu un 1996. gada 22. novembra Padomes regulu (EK) Nr. 2271/96, ar ko paredz aizsardzību pret trešās valsts pieņemtu tiesību aktu eksteritoriālas piemērošanas sekām un no tiem izrietošām vai ar tiem pamatotām darbībām¹, kas aizliedz Eiropas Savienībā (turpmāk – ES) nodibinātām juridiskām personām izpildīt noteiktas Amerikas Savienoto Valstu pieņemto sankciju programmas pret Kubu, Irānu un Lībiju.
3. LKA nodrošina, lai, izpildot Vadlīnijas, netiktu pieļauti Konkurences likuma vai ES tiesību normu konkurences tiesību jomā pārkāpumi. LKA Vadlīniju iniciatīva saskaņota ar Konkurences padomi.
4. Sadarbība ar jurisdikcijām, kurās ir būtiski trūkumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas (turpmāk - AML/CFT) jomā² vai kurām noteiktas starptautiskas, nacionālas vai eksteritoriālas sankcijas, rada nozīmīgus atbilstības riskus kredītiestādēm. Bankas apzinās, ka darījumu pastāvīga kontrole, kas ir būtiska šī riska mazināšanas metode, ne vienmēr ir pietiekami efektīva.
5. Apzinoties šo risku, Bankas nesniegs finanšu pakalpojumus juridiskām un fiziskām personām, kuras Finanšu darbības darba grupa *Financial Action Task Force* (FATF) noteikusi par augsta riska jurisdikcijām vai tādām, kas nesadarbojas (*High-risk and Non-Cooperative Jurisdictions*).
6. Banka, veicot valsts vai jurisdikciju riska izvērtējumu un lemjot par sadarbību ar klientu, īpašu piesardzību attiecina arī uz citām Vadlīniju 5. punktā nenorādītām valstīm un jurisdikcijām, kurās ir būtiskas nepilnības AML/CFT jomā, un kuras dažādos starptautiski atzītos publiskos vai komerciāli veidotos un uzturētajos sarakstos atrodas riskantākajā ranga daļā.
7. Sadarbības ierobežojumi neattiecas uz maksājumu kontu ar pamatfunkcijām, kas nepieciešams, piemēram, fiziskām personām, kuras ES ir ieguvušas bēgļa vai patvēruma meklētāja statusu vai citādi likumīgi uzturas ES.
8. Esošajiem Banku klientiem, kuri reģistrēti Vadlīniju 5. punktā norādītajās valstīs un jurisdikcijās, Bankas nosaka saprātīgus pārejas periodus jau uzsākto darījumu attiecību izbeigšanai.

1 Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, L 309, 29.11.1996., 1.-6. lpp.

2 High-risk and non-cooperative jurisdictions. Pieejams: <http://www.fatf-gafi.org/countries/#high-risk>.

**LATVIJAS KOMERCBANKU ASOCIĀCIJAS
VADLĪNIJAS NEATKARĪGAI ĀRĒJAI
BANKAS NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU
LEGALIZĀCIJAS UN TERORISMA
FINANSĒŠANAS NOVĒRŠANAS, KĀ ARĪ
STARPTAUTISKO UN NACIONĀLO SANKCIJU
IEVĒROŠANAS SISTĒMAS PĀRBAUDEI**

1. Vadlīnijas neatkarīgai ārējai bankas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas, kā arī starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas sistēmas pārbaudei (turpmāk - Vadlīnijas) nosaka principus, kā izvēlēties neatkarīgu ārēju pārbaudes veicēju, tā kvalifikāciju un pārbaudes tvērumu.
2. Vadlīniju mērķis ir veicināt Latvijas Komercbanku asociācijas (turpmāk - LKA) biedru (turpmāk - Banka) vienotu, savstarpēji salīdzināmu pieeju attiecībā uz Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk - FKTK) 2016. gada 23. septembra normatīvo noteikumu Nr. 154 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi" piemērošanu, nodrošinot neatkarīgas ārējās pārbaudes noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas, starptautisko, nacionālo un eksteritoriālo sankciju ievērošanas (turpmāk - AML/CFT) sistēmas jomā un vienlaikus sasniedzot augstus integritātes standartus.
3. Vadlīnijas detalizētāk atklāj LKA AML/CFT politikā noteiktos principus, precizējot Banku nostāju attiecībā uz neatkarīgām ārējām pārbaudēm AML/CFT jomā.
4. Pārbaudes veicējs ir juridiska persona, kura atbilst vadlīnijās noteiktajiem kritērijiem.

NEATKARĪGA ĀRĒJĀ PĀRBAUDES VEICĒJA IZVĒLE

5. Neatkarības kritērijs ir ievērots, ja, izvēloties ārējo pārbaudes veicēju, Banka pārliecinās, ka nepastāv interešu konflikts.
6. Vērtējot pārbaudes veicēju – juridisku personu –, atsevišķi novērtē iespējamus interešu konfliktus attiecībā uz fiziskām personām (ekspertiem), kuras faktiski veiks pārbaudi, sniegs viedokli, izdarīs secinājumus un slēdzienus.
7. Uzskatāms, ka neatkarības kritēriji nav ievēroti, ja konstatē šādas konflikta situācijas, piemēram:
 - 7.1. pārbaudes veicējs ir ar Banku saistīta persona;
 - 7.2. samaksas nosacījumi ir atkarīgi no pārbaudes rezultāta;
 - 7.3. pēdējo 36 mēnešu laikā pārbaudes veicējs ir piedalījies Bankas AML/CFT iekšējās kontroles sistēmas ieviešanā, Bankas procedūru un politiku izstrādē, Bankas IT risinājumu izstrādē un kalibrācijā, testēšanā u.tml.
8. Interešu konflikta riska novērtējuma procesu dokumentē, tajā skaitā Bankas lūdz potenciālo pārbaudes veicēju rakstiski apliecināt faktu, ka pārbaudes veicēja rīcībā nav ziņas vai faktu, kas varētu radīt interešu konflikta situāciju. Bankas veic piesardzības pasākumus, lai pārliecinātos par pārbaudes veicēja rakstiskā apliecinājuma (deklarācijas) patiesumu.
9. Vērtējot interešu konflikta risku, Bankas atturas no situācijām, kuras var dažādi interpretēt un radīt aizdomas par pārbaudes veicēju objektivitāti un neatkarību.
10. Neviennozīmīgu situāciju gadījumā Bankas lūdz FKTK viedokli.

PĀRBAUDES VEICĒJA KVALIFIKĀCIJA

11. Kvalifikācijas kritērijus AML/CFT jomā vērtē gan individuāli, gan kolektīvi.
Piemēram, attiecībā uz kolektīvām zināšanām, kad pārbaudes veicēji darbojas vismaz divu cilvēku komandā, viens var būt zvērināts revidents, otrs – sertificēts AML/CFT eksperts.
12. Nosakot pārbaudes veicēja kvalifikāciju pārbaudēm AML/CFT jomā, nepietiek konstatēt, ka pārbaudes veicējs ir, piemēram, zvērināts revidents vai zvērinātu revidentu sabiedrība, kas specializējusies finanšu pārskatu pārbaudēs. Pārbaudes veicējam ir jābūt pierādāmai pieredzei AML/CFT jomā. Vērtējot atbilstību AML/CFT IT sistēmu pārbaudēm, papildu AML/CFT kompetencei pārbaudes veicējiem kolektīvi ir jābūt pietiekamai un pierādāmai kompetencei AML/CFT riska pārvaldības IT sistēmu pārbaūžu veikšanā.
13. Ja Bankā ir būtisks darījumu īpatsvars Amerikas Savienoto Valstu (turpmāk – ASV) dolāros¹ attiecībā uz AML/CFT sertifikāciju, pārbaudes veicējam individuāli vai pārbaudes veicēju grupai kolektīvi ir jābūt kvalificētam(-iem) ASV. Tas nozīmē, ka pārbaudes veicējiem ir pierādāmas zināšanas, kas apliecina pārbaudes veicēja pieredzi un kompetenci ne tikai starptautiskos AML/CFT jautājumos, bet arī AML/CFT jautājumos, kas saistīti ar ASV normatīvu un standartu prasībām.

¹ Klientu un/vai klientu patieso labuma guvēju (PLG) īpatsvars no Neatkarīgo Valstu Sadraudzības (turpmāk - NVS) valstīm, jo NVS valstīs ir būtisks darījumu īpatsvars ASV dolāros.

PĀRBAUDES TVĒRUMS

14. Pārbauzu tvērums 18 mēnešu periodā iekļauj vismaz:
 - 14.1. Bankas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas risku novērtējumu;
 - 14.2. iekšējās kontroles sistēmas elementus AML/CFT jomā², tajā skaitā speciālu pārbaudi par AML/CFT IT lietojumprogrammām;
 - 14.3. AML/CFT atbildīgo darbinieku funkciju sadalījumu;
 - 14.4. AML/CFT apmācības;
 - 14.5. iekšējās un ārējās AML/CFT pārbaudes, darbības atbilstības kontroles funkcijas pārbaudes u.c.;
 - 14.6. iepriekš veiktu neatkarīgu pārbauzu rezultātu un rekomendāciju ieviešanas izpildes statusu.
15. Vienas pārbaudes tvērums var iekļaut visu vai tikai daļu no minētajām jomām, tomēr Bankas nodrošina, ka 18 mēnešu periodā visas jomas ir pārbaudītas.
16. Par pārbaudes perioda atskaites punktu uzskata pēdējās visaptverošās pārbaudes rezultātu ziņojuma datumu.
17. Analizējot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas risku novērtējumu, īpašu uzmanību pievērš risku mazinošo pasākumu un kontroļu samērībai ar klientiem, produktiem un pakalpojumiem, to piegādes kanāliem un riska līmeni, kas piemīt darbības ģeogrāfijai.
18. Pārbaudes aptver minēto jomu atbilstību ārējiem normatīviem un starptautiskiem standartiem, tajā skaitā Finanšu darbības darba grupas (*Financial Action Task Force* (FATF)) rekomendācijām, LKA AML/CFT politikai un vadlīnijām, kā arī citiem nozares standartiem.
19. Ja Bankā ir būtisks darījumu īpatsvars ASV dolāros, pārbaude aptver arī atbilstību ASV normatīviem un standartiem, ciktāl tie nav pretrunā ar Eiropas Savienības un Latvijas normatīvo aktu prasībām.

2 AML/CFT iekšējās kontroles sistēmas elementu kopums katrai Bankai var būt atšķirīgs un izveidots, pamatojoties uz biznesa modeli un AML/CFT risku novērtējumu. Minimālais AML/CFT iekšējās kontroles sistēmas elementu kopums ir definēts normatīvajos aktos.

FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS KOMISIJAS INFORMĒŠANA

20. Lai mazinātu risku, ka izvēlētais pārbaudes veicējs vai pārbaudes tvērums ir neatbilstošs vai nepietiekams, LKA iesaka Bankai koordinēt savus lēmumus un darbību ar FKTK.
21. Pirms pārbaudes veicēja atbilstības noteikšanas procedūras uzsākšanas LKA iesaka veikt koordināciju ar FKTK.
22. Neatkarīgu pārbaudi var neveikt, ja pēdējo 18 mēnešu laikā pilnu AML/CFT pārbaudi veikusi FKTK, un to rakstiski saskaņo ar FKTK.
23. Ja FKTK pārbaudes apjoms ir ierobežots (tematiskā pārbaude), šo vadlīniju 22. punktā minēto nosacījumu nevar piemērot. Tas pats attiecināms uz FKTK neklātienas pārbaudēm.

PĀRBAUDES REZULTĀTI UN TRŪKUMU NOVĒRŠANA

24. Ziņojumā vadībai par neatkarīgas pārbaudes gaitā konstatētajām nepilnībām ir jābūt atspoguļotam attiecīgā procesa turētāja viedoklim. Pārbaudes veicējam ir jāpaskaidro sava rekomendācija, un procesa turētājam ir jāsaprot rekomendācijas jēga.
25. Pēc pārbaudes sagatavo trūkumu novēršanas plānu, kuru izskata un apstiprina Bankas valde, par to informējot Bankas padomi, kā arī paredzot attiecīgu finansējumu plāna izpildei, ja tas nepieciešams.
26. Pēc trūkumu novēršanas plāna apstiprināšanas Bankas valde pastāvīgi seko plāna izpildes gaitai un termiņiem.

SAĪSINĀJUMI

AML - Anti Money Laundering

AML/CFT - noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas, kā arī starptautisko, nacionālo un eksteritoriālo sankciju ievērošana

ASV - Amerikas Savienotās Valstis

BANKA - LKA biedri vai asociētie biedri

CAMS - Certified Anti-Money Laundering Specialist

CFT - Combating the Financing of Terrorism

ES - Eiropas Savienība

FATF - Financial Action Task Force

FKTK - Finanšu un kapitāla tirgus komisija

IT - informācijas tehnoloģijas

LKA - Latvijas Komercbanku asociācija

MLRO - Money Laundering Reporting Officer

NILLTF - noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un terorisma finansēšana

OFAC - Office of Foreign Assets Control

PLG - patiesais labuma guvējs